

фікованих фахівцях. Проте, зміст вищої освіти – обумовлена цілями та потребами суспільства система знань, умінь і навичок, професійних, світоглядних і громадянських якостей, компетентностей, що має бути сформована в процесі навчання з урахуванням перспектив розвитку суспільства, науки, техніки, технологій, культури, мистецтва та сприяти духовному самовдосконаленню студента.

Таким чином, майбутній спеціаліст з високим рівнем духовності повноцінно самореалізується в житті, знайде духовно-моральні та естетичні ідеали, зможе провести повноцінну свідому роботу з виховання духовного світу учнів та збагачення їх внутрішнього світу та світогляду.

Список використаної літератури

1. *Боришевський М.* Духовні цінності в становленні особистості громадянина / М. Боришевський // Педагогіка і психологія. – 1997. – № 4 (14). – С. 144-150.
2. *Гончаренко С. У.* Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко – К.: Либідь, 1997. – 375 с.
3. *Лозовой В. О.* Саморозвиток особистості у філософській рефлексії та соціальній практиці / В. О. Лозовой, Л. М. Сідак. – Х. : Право, 2006. – 255 с.
4. *Пономарев Я. А.* Психология творчества и педагогика / Я. А. Пономарев. – М.: Педагогика, 1976. – 280 с.
5. Психолого-педагогічні засади проектування інноваційних технологій викладання у вищій школі: моногр. / В. Луговой, М. Левшин, О. Бондаренко [та ін.] ; за заг. ред. В. П. Андрущенко, В. І. Лугового. – К. : Пед. думка, 2011. – 260 с.
6. *Сіданіч І. Л.* Актуальні проблеми духовно-морального виховання студентської молоді / І. Л. Сіданіч // Наукові записки. Серія «Психологія і педагогіка». – Київ, 2013. – С. 233 -241.
7. *Франк С. А.* Духовные основы общества / С. А. Франк. – М.: Республика, 1992. – 511 с.

Дмитро Погорілко

НАЦІОНАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ У ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ СОФІЇ РУСОВОЇ

*Нація народжується, лише на рідному ґрунті,
серед рідного слова й пісні здатна
вирости національно свідомо дитина*

Софія Русова

Національне виховання української молоді є елементом нової ідеології освіти, що працює на процес утворення держави, виховання народу України як політичної нації. Національним характером виховання є формування молодого людини як громадянина України. Софія Русова зазначала, що: «Вчитель має не лише вчити учнів, але й виховувати їх характер. А найголовніше – зміцнювати їх волю і викликати свідоме відношення до своїх обов'язків, почуття відповідальності» [1, с. 239]. Виховання підростаючих поколінь передбачає широкі можливості для пізнання своїх традицій, звичаїв, історії, мови, культури, а також формуванню

національної гідності. Саме тому важливим місцем в педагогічній спадщині Софії Русової займає концепція української національної системи освіти і національного виховання молодого суспільства, в якій вона розглядає найважливіші фундаментальні завдання, мету, методи, принципи, форми освіти, зміст, навчання й виховання молоді.

Метою статті – є характеристика поглядів Софії Русової на національне виховання української молоді.

Софія Федорівна Русова – визначний педагог, письменниця, видавець, перекладачка, історик, автор багатьох досліджень з педагогіки, громадський і політичний діяч України, присвятила своє життя створенню національної системи освіти та виховання, її по праву вважають фундатором системи дошкільного виховання в Україні.

Питання національного виховання у педагогічній спадщині Софії Русової досліджували Л. Артемова, А. Богуш, З. Боршова, Я. Бурлака, Л. Вовк, Н. Дічек, В. Качкан, Н. Ничкало, О. Проскура, О. Сухомлинська, О. Савченко.

С. Русова визнає, що найважливішим засобом національного виховання є рідне слово. Через слово дитина усвідомлює духовні цінності народу, його світосприймання та світобачення, здійснюється її художньо-образне мислення, завоюється мораль та історичний досвід народу.

Вона стверджує, що гармонійну молоду людину можна виховати лише дотримуючись певних умов:

- виховання повинно бути індивідуальним;
- національним;
- відповідати вимогам часу.

Головним завданням виховання С. Русової — це забезпечення розвитку національної самосвідомості і загальнолюдської моралі; формування соціально зрілої, працелюбної, творчої особистості, здатної до свідомого суспільного вибору і збагачення інтелектуального, духовного, економічного, соціально-політичного і культурного потенціалу свого народу та пробудження в молоді бажання до самостійного навчання.

На основі цього вона формулює основні принципи національного виховання гармонійно молоді людини, громадянина:

- індивідуальність, пристосованість до природи;
- відповідність особливостям і потребам своєї країни, нації;
- відповідність соціально-культурним вимогам часу;
- єдність суспільного і родинного виховання;
- благочинність, моральність.

А також до національного виховання молоді С. Русова відносила такі завдання:

- формування національної свідомості, гідності, виховання поваги й любові до рідної землі й українських традицій;
- підготовка свідомої інтелігенції та збереження інтелектуального генофонду нації;
- вироблення чіткої громадянської позиції, прищеплення молодим людям віри у верховенство закону, як гарантію свободи;
- забезпечення і розвиток українськомовного освітнього простору;

- формування у суспільній свідомості переваг здорового способу життя;
- виявлення потенційних лідерів та організаторів;
- забезпечення високого рівня професійності та вихованості молоді, сприяння розвитку індивідуальних здібностей, таланту та самореалізації.

С. Русова навчала дітей любити свою мову, культуру та землю. Вона вважала, що так мають народжуватися патріоти. Вона писала: «Міцнішою нацією в наші часи виявляє себе та, яка краще других вичерпала в своєму вихованні свої глибокі національні скарби й національній психології дала вільний розвиток» [4, с. 28]. Тому виховання повинно бути національним.

Педагог визначила основні засоби, які допоможуть національному вихованню молоді: українську мову, родовід, рідну історію, краєзнавство, природу рідного краю, національну міфологію, фольклор, національне мистецтво, народний календар, народну символіку (герб — тризуб, синьо-жовтий прапор, гімн «Ще не вмерла України»), народні прикмети й вірування; релігійні виховні традиції, родинно-побутову культуру, національні традиції, звичаї й обряди, національну творчість.

Але цих засобів потрібно досягати поступово у центрі дослідження педагогічної концепції С. Русової знаходиться дитина, у якої є природжені задатки, можливості, здібності і таланти, тому важливим є виховання розуму. Софія Русова у праці «Нова школа» писала: «Мета всякої школи – привчити до життя, розуміти його, найти в ньому своє місце» [2, с. 19].

Основна ідея праць С. Русової – це віра у потенційні творчі можливості дитини. Вона вказувала на індивідуальні відмінності у розвитку кожної людини, проте висловлювала думку, що всі від природи є здатними до навчання і виховання, до творчої діяльності.

Центром педагогічних ідей Софії Русової було накопичення почуттів любові до батьківської землі, а також усвідомлення переживань за її долю, за її майбутнє як незалежної і багатой держави; сприйняття, які потрібно прививати людині з дитячого віку та вдосконалювати в молодому. «Психологічна вимога для людини і для нації одна, проста і органічна: щоб усе виховання, усе навчання ґрунтувалося на пошані особи – як особи індивідуальної, так і особи національної» [3, с. 4].

Отже, результатом роботи С. Русової відносно виховання української молоді є такі показники: розкриття індивідуальних здібностей кожного людини молодого віку, формування їх, як патріотів своєї країни, гармонійний розвиток, інноваційні технології навчання та виховання, проведення традиційних заходів, забезпечення високого рівня професійності та вихованості молоді.

Список використаної літератури

1. Русова С. Вибрані педагогічні твори. У 2 кн. / За ред. Є. І. Коваленко; Упоряд., передм., прим. Є. І. Коваленко, І. М. Пінчук. – К.: Либідь, 1997. Кн. 2. – 320 с.
2. Народні принципи виховання у педагогіці С. Русової // Український світ. – 1992. – № 4. – С. 50.
3. Русова С. Націоналізація школи / С. Русова // ВУШ. – 1917 (рік перший). – № 1 (вересень). – С. 3 – 7.
4. Русова С. Вибрані педагогічні твори / Софія Русова // [упор. О. В. Проскура]. – К.: «Освіта», 1996.